

“

«Το πρόβλημα είναι η δημηγορία να περνάει για τέχνη.

Για μένα η καλύτερη τέχνη είναι πολιτική. Και πρέπει να
μπορείς να την κάνεις *αναμφισβήτητα πολιτική και αμετάκλητα
όμορφη ταυτόχρονα*».

**Toni Morrison, "Rootedness: The Ancestor as Foundation", στον τόμο: Mari Evans (edt.)
Black Women Writers (1950-1980). A Critical Evaluation, Anchor Books, New York, 1984, σ.
339-345.**

1943-1950:

- Το ιστορικό βίωμα ως προσωπικό βίωμα.
 - Η λογοτεχνική αφήγηση ως αίτημα δικαίωσης.
 - Η ιδεολογική πόλωση - Αφήγηση της ιδεολογικής βεβαιότητας.
-

- Δημήτρη Χατζή, *Φωτιά*, 1946.

“

«Οι επιδράσεις από το μοντέρνο ευρωπαϊκό μυθιστόρημα (J. Joyce, Fr. Kafka, M. Proust κ.ά.), σε συνδυασμό με τα τραυματικά βιώματα της ιστορικής πραγματικότητα και τις βαθιές ιδεολογικές αντιφάσεις, εξελίσσονται σε γενεσιουργούς πυρήνες του έργου τους. [...] Ο έντονος προβληματισμός πάνω σε θέματα πολιτικής ηθικής, όπως η θέση του συγγραφέα έναντι της εξουσίας, τα ανθρωπιστικά αισθήματα και ο αγώνας για την ειρήνη, διαπερνά το μεγαλύτερο της πεζογραφικής παραγωγής».

**«Μεταπολεμική Λογοτεχνία»: Λεξικό Νεοελληνικής Λογοτεχνίας.
Πρόσωπα. Έργα. Ρεύματα. Όροι.**

“

Θα πρέπει να παρατηρήσουμε ακόμη ότι εγκαταλείπεται η τάση προς τον λυρισμό που, μερικές φορές —όπως π.χ. στα περισσότερα έργα του Ηλία Βενέζη— έφτανε στα όρια της γλυκερότητας, και χρησιμοποιείται τώρα μια γλώσσα περισσότερο αδρή, πιο ρεαλιστική, και συχνά εντελώς γυμνή και ωμή. Κυρίως όμως: μια γλώσσα πιο λειτουργική.

Χριστόφορος Μηλιώνης, «Η μεταπολεμική πεζογραφία. Πρώτη και δεύτερη μεταπολεμική γενιά». Με το νήμα της Αριάδνης. Μεταπολεμική Πεζογραφία. Ερμηνεία Κειμένων, Σοκόλης, 1991.

“

Η γλώσσα του Δημήτρη Χατζή «είναι γλώσσα δασκάλου [...]. Είναι μια γλώσσα, φυσική, απλή και άμεση, ιδιαίτερα ευλίγιστη και εύστοχη. Πουθενά δεν έχεις την αίσθηση ότι περισσεύει ή ότι λείπει μια λέξη».

Αλέξανδρος Κοτζιάς, *Μεταπολεμικοί πεζογράφοι*, Αθήνα, Κέδρος 1982.

“

«Η Φωτιά έμεινε στο στάδιο των ωραίων προθέσεων. Ο συγγραφέας δεν μπόρεσε να δώσει ζωντανούς ανθρώπους με αδρά περιγράμματα. Έδωσε μόνο κομματιασμένες εικόνες. Ο ρεαλισμός του Δημ. Χατζή δεν πατά ακόμα γερά στα πόδια του».

Γιώργος Παγανός, «Δημήτρης Χατζής»: Η μεταπολεμική πεζογραφία. Από τον πόλεμο του '40 ως τη δικτατορία του '67, τ. Η', Αθήνα, Σοκόλης, 1988.

“

«Δηλαδή ο άνθρωπος, ατομικά, μέσα σ' αυτή την εποχή που περάσαμε, όπως και οι ήρωες της *Φωτιάς* βρίσκει μια δικαίωση προσωπική. Είναι μια εποχή όπου οι άνθρωποι ζουν, δεν είναι ανυπεράσπιστοι, είναι υπερασπισμένοι μέσα στο ιδανικό τους, στην αυταπάτη τους, αν θέλεις μέσα στο θρύλο, όπως λένε μερικοί άλλοι, στα είδωλα, έχουν είδωλα οι άνθρωποι τούτοι. Και στη *Φωτιά* και σ' ένα δυο ακόμα διηγήματα της Αντίστασης [...]. Αν ποτέ τα μαζέψω [τα διηγήματα], αυτά θα γίνουνε μαζί με τη *Φωτιά* και δυο τρία άλλα, μια σειρά από αγωνιστικά κείμενα, ενός κόσμου δηλαδή που πίστευε. Στη *Μικρή μας Πόλη* υπάρχει ένας κόσμος που πιστεύει και δεν πιστεύει. Στους *Ανυπεράσπιστους* [1966] είναι ένας κόσμος που κλονίστηκε πια, που δεν πιστεύει πια, δεν έχει αυταπάτες, δεν έχει πού να σταθεί».

Δημήτρης Χατζής, «... Η πίστη δεν είναι μια προσωπική υπόθεση» [συνέντευξη στον Αλέξη Ζήρα], περ. Γράμματα και Τέχνες, τχ. 3 (Μάρτιος 1982).

“

«Ο Δημήτρης Χατζής είναι ρεαλιστής. Η έμπνευσή του τροφοδοτείται αποκλειστικά με την παρατήρηση του κοινωνικού περιβάλλοντος στο οποίο αποδίδει προεξάρχουσα, καθοριστική σημασία· η συγκίνησή του συνυφαίνεται με την ανάπτυξη κοινωνικών καταστάσεων και συγκρούσεων στις οποίες αναγνωρίζει τις διαστάσεις της ανθρώπινης μοίρας».

Αλέξανδρος Κοτζιάς, «Μουσική ποίει και εργάζου»: *Η Καθημερινή*, 23.7.1981 (=Μεταπολεμικοί πεζογράφοι, εκδ. «Κέδρος»).

Δημήτρης Χατζής

- Ανανεωμένη παράδοση κοινωνικού ρεαλισμού, σύνδεση με, αλλά και ανανέωση της παράδοσης της ηθογραφίας.
- Βαθύς ανθρωπισμός, έντονος κοινωνικός και ιδεολογικός προβληματισμός.
- Ήρωές του οι αδύναμοι, οι περιθωριοποιημένοι, οι σιωπηλοί. Δημιουργήματα των «κοινωνικών συνθηκών».
- Έλλογη οργάνωση του συναισθήματος: λογική δομή + συναισθηματικός τόνος.
- Αναζήτηση των δικών του αφηγηματικών τρόπων στο πλαίσιο του ρεαλισμού.
- Υποδειγματική χρήση της γλώσσας: αυστηρή οικονομία λόγου, λειτουργική αξιοποίησης «φτωχών» λέξεων.

“

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία πως περισσότερο από εβδομήντα χρόνια τώρα το «σπάσιμο της μορφής» όπως δουλεύεται και σε όλες τις άλλες τέχνες και στη λογοτεχνία, [...], έφερε μια τεράστια ανανέωση σε όλες τις τέχνες. Χωρίς ποτέ να βγάλω το καπέλο μου σε κανέναν που θορυβεί στο όνομα του νεωτερισμού, προσπάθησα να μεταφέρω όσο μπορούσα περισσότερα από τα διδάγματα αυτής της ανανέωσης μέσα στην έλλογη δική μου κατασκευή, όπως την είπα γρηγορότερα. Ήδη μέσα στα διηγήματα από *Το Τέλος της μικρής μας πόλης*, η παλιά τεχνική είναι σπασμένη, η προσπάθεια για επάλληλα επίπεδα είναι δοκιμασμένη. Αργότερα, τη σπασμένη αυτή τεχνική, που ωστόσο θέλω να μείνει τεχνική και να μην είναι αυθαίρετη ατεχνία, τη μετέφερα στο τελευταίο μου βιβλίο, *Το διπλό βιβλίο*.

Δημήτρης Χατζής, «Περί του έργου μου, ομιλώ αυτός», περ. Αντί, τχ. 298 (30 Αυγ. 1985).